

Паметникъ - Синтеза.

При всичко, че г. Сливенъ доста отрано организира събирането на доброволни помощи за да въздигне паметникъ на всенародния герой Хаджи Димитъръ, като състави за тая цел още преди нѣколко десетки години специаленъ комитетъ, града ни и досега остава лишенъ отъ какъвъ да е паметникъ както за воеводата, така и за всички други знаменити негови синове и герои. Изпревариха ни другитѣ градове и множество села. Тамъ на бърза ръка събраха пожертвувания и безъ много бавене увѣковѣчиха паметта на своитѣ заслужили личности.

Въ града ни съществуватъ четире отдѣлни комитета съ свои отдѣлни фондове, предназначени за паметници. Най-стариятъ отъ тѣхъ — „Комитетъ за паметникъ воевода Хаджи Димитъръ“ има събрани около 135,000 лева. Въ навечерието на общоевропейската война неговитѣ суми достигаха до 85—90,000 лева златни. Обяви се конкурсъ между славянски скулптори, пристигнаха въ града ни моделитѣ, произнесоха се опредѣленитѣ въ журито лица и раздадоха премийтѣ, но войната побърка за изграждането на паметника. Златнитѣ пари се обърнаха въ книжни и събраната сума днесъ е недостатъчна за целта.

Има комитетъ и фондъ за бюстъ на поета Добри Чинтуловъ, който разполага също съ една сума отъ 50-60000 лева. Основа се комитетъ за паметникъ на падналитѣ войници въ освободителнитѣ войни. Неговия фондъ е надхвърлилъ 200,000 лева. Има фондъ и за паметникъ на Стоилъ-воевода; разчита се на една сума около 80000 лева,

Бавното и мъчно събиране на помощи при днешната хроническа парична криза и при обеднѣло население, невъзможността да се издигнатъ въ скоро време четире отдѣлни паметника и като се вземе предъ видъ, че има и други заслужили синове на гр. Сливенъ, които също заслужаватъ да иматъ поне единъ възпоменателенъ бюстъ, като Д-ръ Селимински, Панайотъ Хитовъ, Георги Икономовъ, Д-ръ Мирковичъ, Антонъ Ивановъ и много още други, — дадоха попитъ да се зароди идеята както между тукашни граждани, така и между Сливенци въ София, да ли не може да се съединятъ усилията и сръдствата на всички комитети за издигане на паметници въ гр. Сливенъ и да се изгради въ най-скоро време единъ общъ монументаленъ паметникъ въредъ най-централното мѣсто на града — градната на площадъ „Х. Димитъръ“, — който да бжде „Паметникъ-Синтеза“ както на възраждането и неговитѣ герои — революционери и будители, — така и на освободителнитѣ войни и падналитѣ на полесражението хилядни герои — войници, подофицери и офицери.

Идеята се възприе отъ всички и почти е достигнато принципално съгласие между комитетитѣ. „Сливенска Дружба“ въ София пое грижата да възложатъ на сливенскитѣ архитекти, скулптори и инженери да изработятъ планъ-скица Архитектътъ г. Юрдановъ се натовари съ тая задача. Идеята и плана сж негови Гипсовия моделъ е изработенъ отъ скулптора г. Вичевъ — Пловдивъ.

Отъ приложеното тукъ клише се вижда*), колко хубаво и пълно проекта обхваща и въплъщава въ една синтетична комбинация възпоменателната идея за възраждането и тая за увѣковѣчаване паметта на падналитѣ въ войнитѣ.

И дѣйствително, за какво се бориха нашитѣ велики хора преди освобождението, както тия, които боравахъ съ ножове и пушки — войводи революционери, бунтовници, — така и ония, които боравахъ съ просвѣта, съ перо, съ пѣсни, съ духовна и културна пробуда — народни просветители, будители, поети, вестникари? Не бѣше ли тѣхния идеалъ свободата, обединението и въздигането на Българския народъ?

Не за същото ли се водиха освободителнитѣ войни, не за съжитѣ ли идеали сложиха кости нашитѣ безпримерни по героизмъ войници, офицери и подофицери по четиретѣхъ краища на Балканския полуостровъ? Дѣлото, подето отъ първитѣ и недовършено, не бѣ ли продължено отъ вторитѣ? Сжщата борба, сжжитѣ идеали, преследвани при различни условия и средства!

Нашиятъ беденъ градъ не може да си даде разкоша да издига отдѣлни паметници, нито пъкъ имаме благоустроени площади за тая цѣль. Нека, при закженението си, да съсредоточимъ усилията и обединимъ средствата за издигане на тоя общъ паметникъ въредъ центра на града. Съ събранитѣ досега суми (около 4—500,000 лева), съ обещанитѣ безплатно циментъ, тухли, керемиди и други материали отъ пожертвователни сливенци въ София, съ една публична подписка въ града ни, на която, уверени сме, ще се отзоватъ всички било въ пари, било въ материали (камъни, варъ, пѣсекъ, чакълъ и пр.), съ помощи отъ община, постоянна комисия, Народно Събрание, всенародна подписка (Хаджи Димитъръ, Чинтуловъ, Селимински и толкозъ други сж всенародно заслужили личности), — нека още презъ 1928 година изградимъ паметника и платимъ своята данъ на признателност. Нѣма вече никакво извинение за Сливенци да забавятъ това дѣло.

Паметника е проектиранъ така, че постепенно да се допълни съ статуята на Хаджи Димитъръ и съ бюстоветѣ на останалитѣ великани. Ние вѣрваме, обаче, подписката да даде още тая година възможностъ да се издигне статуята на славния воевода и поне бюстоветѣ на Чинтулова и Панайотъ Хитова, ако не и тия на Селимински и Стоилъ Воевода. Това е толкова повече належащо, особено за Хаджи Димитъръ, Д. Чинтуловъ и Стоилъ Воевода, че за тѣхъ има събрани фондове, които ще влѣзатъ въ общия разходъ на паметника, заедно съ тия на комитета за падналитѣ въ войнитѣ.

Проектираниятъ паметникъ е нѣщо, каквото въ България може да се направи само въ Сливенъ поради заслугитѣ на неговитѣ синове — всенародни духовни и политически дейци. Подобно творение има само въ странство. Нека петдесетгодишнината отъ освобождението на Сливенъ ни сплоти въ единодушие и ентузиазмъ за да увѣковѣчимъ паметта на заслужилитѣ синове съ оригиналенъ и монументаленъ паметникъ!

С. Г.

*) До тоя моментъ, за жалостъ клишето не пристигна.